

Навіны

БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ "АДРАДЖЭНЬНЕ"

нумар 14

Кроніка

лістапад 1999 г.

"Гадзіна смутку і салідарнасці"

24 лістапада ў Менску з 18 да 19 гадзінаў на праспэкт Францішка Скарыны ад плошчы Якуба Коласа ў накірунку кінатэатру "Кастрычнік" з запаленымі свечкамі, ліхтарыкамі і партрэтамі ахвяраў кіруючага рэжыму прадстаўнікі апазыцыі "Гадзіна смутку і салідарнасці" адзначаць трэцюю гадавіну дзяржаўнага перавароту.

Арганізатары акцыі "Ланцуг Свабоды" 18 лістапада адклікалі заяўку на яе правядзеньне ў знак пратэсту супраць зьмены гарадзкімі ўладамі месца яе правядзеньня ў сваеасабліваю апазыцыйную рэзэрвацыю на плошчу Бангалор.

У заяўцы ж прадстаўнікі буйнейшых палітычных арганізацыяў Беларускага Народнага Фронту, Беларускай Сацыял-дэмакратычнай Партыі (Народная Грамада) і Аб'яднанай Грамадзянскай Партыі прасілі дазвол на правядзеньне акцыі на галоўным праспэктзе беларускай сталіцы. Паводле задумы арганізатараў, людзі павінны трымацца за рукі, сымбалізуючы такім чынам "жывы ланцуг свабоды".

Афіцыйна гэтая акцыя адмененая, бо правядзеньне яе на гарадзкіх ваколках ня мае сэнсу. Замест яе мусіць адбыцца несанкцыянаваная ўладамі "Гадзіна смутку і салідарнасці", бо ніхто ня можа забараніць людзям стыхійна, па сваёй волі, сабрацца разам у любым месцы.

Рух праводзіць акцыю салідарнасці

25 лістапада Народны Рух Украіны (НРУ) каля будынкаў амбасадаў Беларусі і Расеі правядзе акцыю пратэсту супраць падпісаньня дамовы аб стварэньні беларуска-расейскай дзяржавы.

Пра гэтае на сумеснай прэс-канфэрэнцыі НРУ і беларускага «Маладога Фронту» абвесьціў першы намесьнік старшыні сакратарыяту Руху Алег Шэрамет. НРУ мае намер прыцягнуць да правядзеньня акцыі і іншыя дэмакратычныя партыі і арганізацыі Украіны. У той жа дзень каля прадстаўніцтва НАТО і АБСЭ адбудуцца мітынгі, што маюць мэтай зьвярнуць увагу міжнароднай супольнасьці да агрэсыўнай палітыкі Расеі ў дачыненьні да Чачні і Беларусі.

24 лістапада на адной з галоўных вуліц Гародні – Савецкай — з 17.00 да 18.30 прадстаўнікі апазыцыйных арганізацыяў гораду і вобласці маюць намер адзначыць гадавіну дзяржаўнага перавароту і выказаць салідарнасць з удзельнікамі аналягічнай акцыі ў Менску.

У паштовых скрынях жыхароў Гародні зьявіліся ўлёткі «Саюз – крок да жабрацтва і вайны!». Ня маючы іншай магчымасьці выказаць сваё стаўленьне да інкарпарацыі роднай краіны у склад Расеі на працягу так звананага "усенароднага абмеркаваньня" праекту дамовы аб стварэньні адзінай саюзнай дзяржавы, сябры кардынацыйнага камітэту "Гарадзенская ініцыятыва" — найперш мясцовыя арганізацыі Беларускага Народнага Фронту, Беларускай Сацыял-дэмакратычнай Грамады, Беларускай Сацыял-дэмакратычнай Партыі (Народная

Грамада) – выпусьцілі супольную ўлётку. У ёй падкрэсьліваецца, што ў выпадку падпісаньня саюзнай дамовы Беларусь будзе вымушаная часткова аплочваць расейскія даўгі па ўсім сьвеце, краіна згубіць кантроль над зямельнымі і прыроднымі рэсурсамі, над сваімі прадпрыемствамі, выплата пэнсыяў і заробкаў таксама, як і ў Расеі, будзе затрымлівацца на няпэўны тэрмін, Беларусі будзе адмоўлена самой прадстаўляць свае інтарэсы ў агульным эўрапескім доме, на нашай зямлі зьявіцца чужыя войскі і ядзерная зброя, а маладым беларусам прыйдзецца праліваць сваю кроў за імперскія амбіцыі непрадказальнай усходняй суседкі; падпісаньне саюзнай дамовы карысна толькі для Аляксандра Лукашэнкі і ягоных блізкіх, якія хочуць пазьбегнуць адказнасьці за масавае зьбядненьне беларускага народу і развал эканомікі. Аўтары ўлёткі заклікаюць гарадзенцаў публічна выказаць пратэст супраць падпісаньня саюзнай дамовы.

Зянон Пазьняк і Вінцук Вячорка пра становішча ў Фронце пасля VI Зьезду БНФ “Адраджэньне”

Гутарка ў простым эфіры Беларускай службы радыё “Свабода” 14.11.1999 г. у перадачы “Праскі акцэнт”.

Аўтар і вядучы Віталь Тарас.

Вядучы: — Свае погляды на прычыны раколу ў Беларускім Народным Фронце і на будучыню беларускага грамадства выказваюць з Варшавы — Зянон Пазьняк і зь Менску — Вінцук Вячорка.

Як магло дайсьці да расколу ў БНФ? Наколькі тое, што здарылася, можна лічыць натуральнай зьявай у палітыцы, і якія, на Вашу думку, могуць быць наступствы для беларускага грамадства?

З. Пазьняк: — Раскол Фронту пачаўся ў 1995 г. Менавіта тады ўтварылася ўжо група ў Фронце і пачаліся дзеянні па яго расколу — тады, калі былі зьбітыя дэпутаты БНФ у Вярхоўным Савеце ў часе галадоўкі.

Тады гэтага зрабіць не ўдалося. Раскалолі толькі Грамаду. Але гэідэнцыі засталіся і дзеянні засталіся. У апошнія два гады, пасля 1997 г., Фронт практычна быў паралізаваны. Пасля даволі ўдалай, я лічу, спробы спыніць актыўную інтэграцыю (яна была прыпыненая ў 1997 г.) задача была рыхтавацца да 1999 г., калі закончыцца кадэнцыя Лукашэнкі. Трэба было праводзіць канцэптуальную палітыку — падрыхтаваць альтэрнатыўныя структуры ўлады, падрыхтаваць мабілізацыю грамадства. Для гэтага былі адпаведныя пляны. На жаль, нічога гэтага не ўдалося правесці, таму што, паўтараю, Фронт быў ужо ў сваёй верхавіне паралізаваны. Адна частка паралізавала другую частку. Нічога не праходзіла і, фактычна, гэтая сытуацыя прывяла да таго, што 21 ліпеня 1999 г. нічога не атрымалася.

Апазыцыя выйшла бездапаможная, абсалютна непадрыхтаваная і поўнасьцю прайграла канец кадэнцыі Лукашэнкі. Той этап, калі эфэктыўныя былі дэманстрацыі ды бойкі на вуліцах — ён ужо скончыўся. Трэба было больш сур’эзна думаць. І гэтая сытуацыя пасля прэзыдэнцкіх выбараў, пасля правалу гэтай даволі афёрнай кампаніі, прывяла да рэальнага расколу ў Фронце.

У траўні я паведаміў на Сойме, што на

Зьездзе-будуць замененыя ўсе мае намесьнікі, што гэты дыскусійны клуб, як я яго назваў, больш не павінен быць. Пасля гэтага пачаўся “бунт на караблі”.

Так што сытуацыя гэтая падрыхтоўвалася даўно. Яна высьпявала і з унутраных прычынаў, і са зьнешніх прычынаў, і з пэўных стратэгічных прычынаў. Гэтага можна было чакаць, таму што ў сытуацыі акупацыйнае дыктатуры найўна было б думаць, што ня будуць змагацца супраць галоўнай нацыянальна-вызвольнай сілы.

Таму раскол быў непазьбежны — пасля прэзыдэнцкіх выбараў гэта ўжо было відавочна. І задача стаяла — захаваць адраджэнцкія сілы — і з аднаго, і з другога боку — і не дапусьціць да поўнага развалу. Таму што, паводле тэхналёгіі, раскол звычайна робіцца ў два этапы: спачатку сам раскол, разьяднаньне, а потым — сутыкненьне.

Дык вось, пакуль гэтую першую апэрацыю з намі праводзілі, трэба было захаваць свае сілы, і, як я прапаноўваў, перавесці ў новы структурны ўзровень узаемадэяваньня. Правесці структурную рэформу ў Фронце, каб не давесці да сутыкненьня, да самападаўленьня — ну, як, напрыклад, на Украіне.

На жаль, зараз сытуацыя складваецца такая, што вельмі верагодны варыянт вось гэтага сутыкненьня й самападаўленьня. І зараз трэба зрабіць усё, каб гэтага не дапусьціць. Але гэта залежыць ад саміх фронтаўцаў — ад абодвух бакоў, у асноўным.

В. Вячорка: — Я лічыў бы гэта лепшае гаварыць пра ацэнку сёньняшняй сытуацыі, бліжэйшых і стратэгічных плянаў у нашай барацьбе за адстойваньне незалежнасьці й вяртаньне дэмакратыі, а не капаць у тым, што і як адбывалася. Тады прасьцеі захаваць канструктыўны тон размовы і не дапускаць, скажам, супастаўленьняў зьбіцьця рэжымам дэпутатаў у 1995 г. інутраных арганізацыйных праблемаў БНФ. Гэта неканструктыўна. Я, ад пачатку, скарэктаваў бы пытаньне.

У БНФ, як руху шырокім, ужо здараліся эпізоды, калі зь яго, зь ягоных нэтраў альбо зь ягонага актыву выходзілі пэўныя групы з пэўнымі, адфарматаванымі палітычнымі нюансамі. Так было, калі Фронт даў пачатак сацыял-дэмакратычнай партыі. Так было, калі пайшла Нацыянальна-дэмакратычная партыя. На VI Зьездзе, на яго першай сэсіі і ў міжсэсійны пэрыяд, і на другой сэсіі мяншыня паставіла сфарматавацца як асобны палітычны арганізм.

Гэта нармальна, калі меншыня выбірае, як ёй дзейнічаць — ці ў межах агульнай структуры ці афармляцца асобна. Адыход меншыні — я ня думаю, што гэта ёсьць раскол. Фронт працягвае сваю працу, сваю дзейнасьць. Прычыны дыскусіі, якая адбывалася ў Фронце, прама вынікаюць зь непаспяховай тактыкі, можа быць, ня зусім дакладнай растапоўкі стратэгічных прыярэтэтаў.

Нельга таксама замаўчаць тое, што арганізацыйная будова Фронту пачала даваць збоі, пачала пракручвацца ўхаластую. Большыя кампаніяў, якія прапаноўваліся, часта без абмеркаваньня, Беларускаму Народнаму

Фронту, проста не давалі плёну. Яны не былі запатрабаваныя грамадствам. Гэта ўсё разам не магло не прывесці да пэўных арганізацыйна-кадравых зьменаў, якія, як я спадзяюся, павінныя паспрыяць дынамізацыі дзейнасьці Фронту — асабліва цяпер, калі зноў пагроза незалежнасьці стала сур’эзнай.

Я мяркую, што няма трагедыі ў тым, што частка нашых калегаў афармляецца ў асобную партыю. Тут галоўным інструмэнтам для захаваньня кааліцыйнага пачуцьця, пачуцьця пляча, павінная быць супольная праца, у неабходнасьці якой перакананыя ўсе. І пад час гэтай супольнай працы, я мяркую, будуць пераадоленыя і нейкія суб’ектыўныя крыўды, нейкія непаразуменьні, будуць ухіленыя ўсялякія непатрэбныя ярлыкі, якімі, на жаль, часьцяком, у сілу нашай невысокай пастсавецкай палітычнай культуры, суправаджаюцца такія працэсы.

Тут сапраўды трэба не паўтараць некаторых Рухаўскіх промахаў, але ад самага пачатку новай сытуацыі спакойна, паслядоўна будаваць на адпаведным узроўні палітычнай культуры стасункі з палітыкамі й палітычнымі структурамі, што вызнаюць супольныя каштоўнасьці — незалежнасьць, вяртаньне ў эўрапейскую культурна-цывілізацыйную, эканамічную і ўсёлюкую іншую прастору, нацыянальна-культурнае адраджэньне, дэмакратыя.

Вядучы: — Варта зазначыць, што апытаньне людзей на вуліцах Менску, зробленае нашым карэспандэнтам, паказала, што ворагаў беларускага народу, адзінага было і ёсьць шмат, мала цікавіць тое, што адбылося з Фронтом. Адзін, альбо два БНФ — гэта для іх па-ранейшым адзін агульны вораг.

А вось што тычыцца дэмакратычнага лягера... На якіх прычынах, пасля расколу ў самай буйной дэмакратычнай арганізацыі, на Вашу думку, магчымае аднаўленьне? Большасьць партыяў, прынамсі, дэкларавалі незалежнасьць Беларусі як галоўную каштоўнасьць. Што ў такім выпадку замінае супрацоўніцтву? Тактычныя разыходжаньні, амбіцыйны палітыкаў ці нешта іншае?

З. Пазьняк: — Я згодны, што тут ня мае значэньня, якія ёсьць палітычныя разыходжаньні (а іх увогуле няма) паміж людзьмі, якія разыйшліся. Значэньне мае толькі тое, як не дапусьціць да канфлікту, да самазнішчэньня, таму што задача расколу — параліч дзейнасьці, калі пачынае адна палова знішчаць другую. Вось гэтага нельга дапусьціць.

Што датычыць палітычных разыходжаньняў, дык яшчэ раз падкрэсьлю, іх няма. Ёсьць разыходжаньні ў скіраванасьці. Народны Фронт заўсёды вылучаўся адной сілай — гэта людзі. Людзі, якія гатовыя ахвяраваць сваім часам, сваёй працай, сваім сэрцам дзеля працы за Бацькаўшчыну. Гэта вельмі істотны момант, і гэта самая галоўная нашая каштоўнасьць.

У сувязі зь цяжкай сытуацыяй у цяперашняй Беларусі ўзьнікла шмат варыянтаў. І адзін з тых варыянтаў, які дзейнічае вельмі неадназначна на ўвесь беларускі рух, гэта дзейнасьць заходніх фондаў. З аднаго боку, ёсьць станоўчае ў іх дзейнасьці. З другога боку, гэтая дзейнасьць праз стварэньне фантомных структу-

раў і выкарыстаньне існуючых структураў прыводзіць да разбурэньня нацыянальна-вызвольных рухаў, да разбурэньня палітычных партыяў і да стварэньня дастаткова балотнай сытуацыі. Гэты разбуральны фактар відавочны ня толькі ў Беларусі, ён відавочны ў іншых краінах пастсавецкага часу – на ўсходзе Эўропы і ў Цэнтральнай Эўропе.

І гэты фактар заслугоўвае асобай ацэнкі. Гэты фактар сыграў, у значнай ступені, сваю ролю і ў расколе БНФ. Таму што нацыянальны рух можа арыентавацца на нацыянальную буржуазію. У нас праблема зь бізнэсам і з буржуазіяй. А калі няма сродкаў, то гэта вельмі абмежаваныя магчымасьці. Тыя посьпехі, якіх Фронт дасягнуў – яны не былі дасягнутыя за кошт сродкаў, яны дасягнутыя менавіта за кошт людзей, за кошт іхнага салідарнага жаданьня і ўменьня змагацца.

І вось арыентацыя на фонды часткі людзей, завязваньне на гранты, імкненьне выкарыстаць іх дзеля апазыцыйнай работы выглядае вельмі станоўча зьнешне. Але ў рэальнасьці яно прывяло да вельмі нехарошай сытуацыі – да сытуацыяў канфліктных. І гэты факт узьдзейнічаў у значнай ступені і на раскол у Народным Фронце.

Таму тое, што частка людзей, асабліва на прэзыдэнцкіх выбарах гэта стала відавочна, зарыентавалася на гэтую палітыку і на гэтую рэсурсную дапамогу, тое, што яна вырашыла пайсьці сваім шляхам – ну, што ж, гэта – факт, які трэба ўспрымаць як факт аб'ектыўны. Але гэта шлях тупіковы.

На мой погляд, гэтая група звязіцца і проста злучыцца з гэтымі недзяржаўнымі арганізацыямі. Ніякай перспэктывы ў гэтым няма. Вельмі істотна захаваць адраджэнцкую арганізацыю і людзей, якія здольныя палітычна працаваць. Мы павінны сыходзіць з таго, што нацыянальна-вызвольны рух Беларусі ніколі ня будзе мець велізарных грошай, велізарных рэсурсаў, велізарнай дапамогі. І што нацыянальна-вызвольны рух ніколі ня будзе ў большасьці.

Ня будзе так, што 80%, ці нават 60% будзе ў Народным Фронце, а застанецца меншасьць. Гэта ілюзія. Мы заўсёды перамагалі меншасьцю. Трэба гэта дасканала зразумець і выкарыстоўваць палітычныя магчымасьці.

І апошняе, што я хацеў сказаць у гэтай сувязі. Вельмі істотна высветліць сытуацыю, якая ёсьць на самай справе, паколькі ідзе інфармацыйная вайна супраць Фронту.

На сёньняшні дзень юрыдычна сытуацыя выглядае так. Існуе грамадзкая арганізацыя Беларускі Народны Фронт. Існуе Партыя Беларускага Народнага Фронту. Кіраўніком абедзьвюх арганізацыяў зьяўляюся я, Зянон Пазыняк. Дакумэнты аб рэгістрацыі гэтых дзьвюх арганізацыяў знаходзяцца ў мяне, дакладней – у партыі і ў руху.

А фактычная сытуацыя выглядае такім чынам, што 30 кастрычніка, на VI Зьездзе Фронту, ад руху і партыі адлучылася іншая частка – група асобаў, якая правяла свой зьезд з новым складам дэлегатаў, выбрала свае органы. І, такім чынам, гэтым засьведчаны раскол Фронту на дзьве арганізацыі і на дзьве партыі. І вось тэндэнцыі, якія будуць разьвівацца пасля гэтага, ня ёсьць малаважныя – гэта тэндэнцыі вельмі істотныя. І з двух бакоў трэба зрабіць усё, каб запабегчы самаразбурэньня. Я прапаноўваў некалькі кансалідацыйных варыянтаў перад гэтым – усе яны былі адкінутыя, таму што было вялікае

жаданьне стварыць сваю структурную арганізацыю. На жаль, гэта ўтварылася. І тым ня менш, мы павінны зараз думаць, каб захаваць у цэлым беларускае нацыянальнае адраджэньне. У мяне ёсьць таксама яшчэ прапановы. Я ня бачу, што ўжо ўсе варыянты вычарпаныя. І думаю, што на ўзроўні кансультацыяў, на ўзроўні разуменьня сытуацыі трэба гэтае пытаньне вырашаць.

Вядучы: — Спадар Вячорка! Перад тым, як даць вам слова, я хацеў бы яшчэ задаць дадатковае пытаньне. Наколькі Вам падаецца натуральным, калі ў юрыдычных аспэктах і, наогул, ў сытуацыі ў Фронце – у якасьці арбітру для яе вырашэньня запрашаюцца ўлады, Міністэрства юстыцыі?

В. Вячорка: — Я хацеў бы вярнуцца да пытаньня, якое тут аказалася забытым – пытаньня кааліцыйнасьці, пытаньня магчымасьці супрацоўнічаць зь іншымі дэмакратычнымі сіламі.

Маіх аднадумцаў і маё перакананьне даўно палягае ў тым, што БНФ, аб'ектыўна маючы рацыю, стоячы на слушных стратэгічных, ідэалагічных падставах, можа не баяцца ўваходзіць у кааліцыі, можа дзейнічаць у садружнасьці разам зь іншымі палітычнымі партыямі, незалежнымі прафсаюзамі, грамадзкімі арганізацыямі. І гэты падыход, з аднаго боку, гарантуе пастаянную верыфікацыю – гэта значыць, спраўджаньне нашай паставы праз размовы, кансультацыі з нашымі калегамі па барацьбе за незалежнасьць, за дэмакратыю ў нашай краіне. З другога боку, ён моцна пашырае нашыя магчымасьці.

Я прывяду толькі два прыклады, чаму я выбіраю кааліцыйнасьць, а не самазамкнёнасьць. Калі здавалася, што пратэставы пэтэцыял беларускага грамадства, гатоўнасьць выходзіць на вуліцу дзеля таго, каб сьцьвердзіць сабе, Беларусі і сьвету гатоўнасьць бараніць вечныя каштоўнасьці, перадусім – незалежнасьць, калі здавалася, што гэтая гатоўнасьць вычарпалася, калі мы выводзілі на вуліцы ня болей як дзьве тысячы чалавек, была прапанаваная іншая канцэпцыя – падкрэсьленай кааліцыйнасьці.

І людзі адчулі новы, сьвежы заклік – аб'яднацца, незалежна ад канкрэтных, дэталізаваных палітычных сымпатыяў у гэты момант, супраць дыктатуры і за незалежнасьць. Марш Свабоды 17 кастрычніка адыграў, я думаю, паваротную ролю ў становішчы, калі, здавалася, усё пакацілася ў тартарары. Калі ўпэўнена рыхтавалася падпісаньне саюзнай дамовы, калі так званая падрыхтоўка да перамоваў яўна ператваралася ў шырму для легітымізацыі рэжыму, раптам, адбываецца такая падзея. Сьвет быў уражаны. Кантынэнтальная Эўропа не чакала. Масква ў застанаўленьні. Дык аказваецца, гэтая Беларусь ня толькі варушыцца, але яшчэ жыве і сваё жыцьцё засьведчвае, як кажуць, візуальна.

Калі ілюстравалі іншыя тактычныя крокі, дык працяглы час, зь незразумелых для мяне прычынаў, БНФ быў замарозіўшы свой удзел у Каардынацыйнай радзе дэмакратычных сілаў, якая была створаная яшчэ з часоў першага Дэмакратычнага кангрэсу, пацьверджаная была на другім Дэмакратычным кангрэсе. Мы ўзнавілі свой удзел у Каардынацыйнай радзе.

Я прыйшоў на яе паседжаньне з праектам звароту да кіраўнікоў краін-сяброў АБСЭ, так

бы мовіць, перадстамбульскім зваротам, у падтрымку звароту Шарэцкага і ў падтрымку пастаноўкі пытаньня аб беларускай незалежнасьці, прама звязанага з пытаньнямі агульнаэўрапейскай бясьпекі. Праблем няма! І палітычныя партыі, і грамадзкія арганізацыі, і незалежныя прафсаюзы падтрымалі нашу пазыцыю. Таму, мне здаецца, кааліцыйнасьць – зразумела, з тымі сіламі, што стаяць на блізкіх да нас пазыцыях, зь якімі няма радыкальных, прынцыповых разыходжаньняў, – гэта ёсьць пашырэньне нашых магчымасьцяў.

Ну, і ў цэлым, вобраз адкрытага Фронту моцна спрыяе вяртаньню ў БНФ тых людзей, якія калісьці ад БНФ адышлі, але якія стаяць, па ранейшым, на нашых пазыцыях.

І адказваючы на другое, дадатковае пытаньне, я лічу, што, зразумела, Міністэрства юстыцыі, якое цяпер так пасьяждоўна ў супольнасьці з замяталінскай камісіяй фільтруе няўрадавыя арганізацыі, палітычныя партыі, незалежныя прафсаюзы, прапускаючы іх праз сіта перарэгістрацыі, недарэчна было б лічыць трацейскім судзьдзем у арганізацыйных пытаньнях Беларускага Народнага Фронту. Гэта таксама, як ня можа АМОН ці міліцыя мець права наводзіць парадак ці высьвятляць, хто мае рацыю а хто не, на нашых зьездах. Ня можна зьвяртацца да рэжыму ў якасьці арбітру барацьбітам супраць рэжыму.

Вядучы: — Зараз я прапаную перайсьці ад пытаньняў стратэгічнага пляну да пытаньня, у нейкай ступені тактычных. Напрыклад, нашых слухачоў цікавіць вашае стаўленьне да працэсу падрыхтоўкі перамоваў паміж уладамі і апазыцыйнай пад эгідай АБСЭ. Ці мусяць БНФ у іх удзельнічаць, і калі так, дык пры якіх умовах?

З. Пазыняк: — БНФ у іх удзельнічае. Існуе дэлегацыя, якую ўзначальвае сп. Беленькі. Тым часам мы цудоўна разумеем, якія задачы ставяцца ў гэтых перамовах, разумеем іхнюю небясьпеку, бачым тыя сілы, якія за гэтым стаяць. І тым ня менш, паколькі перамова зьяўляюцца фактам, дык няўдзел у іх выглядаў бы як капітуляцыя і азначаў бы аддаць магчымасьці ў перамовах для іншых сілаў. Таму Фронт удзельнічае ў іх, будзе ўдзельнічаць. Ён мае сваю палітыку, сваю тактыку, але галоўнае мы бачым ня ў гэтым.

працяг на стар. 4

Зянон Пазьняк і Вінцук Вячорка пра становішча ў Фронце пасля VI Зьезду БНФ “Адраджэньне”

пачатак на стар. 3

Тая сытуацыя, якую абмаляваў Вінцук Вячорка – выступ супраць палітыкі анэксіі шляхам пратэстаў – яна сябе вычарпала яшчэ ў 1997 г., калі мы дамагліся частковых посьпехаў, прыпынілі на нейкі час гэтую інтэграцыю, а яна пачынаецца зноў. Толькі пратэставаць – гэта мала. Бо ініцыятыва ў таго, хто праводзіць гэтую палітыку, а нашыя пратэсты – гэта рэакцыя на існуючую ініцыятыву.

У каго ініцыятыва, той палітыку й выйграе. І гісторыя гэта паказвае.

Таму зараз самае важнае — на гэтай аснове незадавальнення й непрыняцця анэксіі — стварыць альтэрнатыву, уладную альтэрнатыву, каб былі ў нас структуры ўлады, каб былі альтэрнатыўныя ідэі і альтэрнатыўныя асобы. Толькі тады можна праводзіць рэальную палітыку на ліквідацыю рэжыму і на недапушчэнне анэксіі. Толькі пратэставаць можна вечна, і выніку ня будзе ніякага.

Ёсць такія рухі, якія пратэстуюць дзясяткі гадоў – узяць тых самых курдаў. А вынік практычна нулявы.

В. Вячорка: — Я цешуся, што калісьці, увесну гэтага году, настаяў на тым, каб Беларускі Народны Фронт, тагачасны выканаўца абавязкаў старшыні БНФ Лявон Баршчэўскі, пачаў удзельнічаць у падрыхтоўцы гэтага магчымага перамоўнага працэсу. Тады сп. Баршчэўскі паехаў у Бухарэст, і такім чынам БНФ аказаўся ўлучаны ў падрыхтоўку перамоўнага працэсу з боку дэмакратычнай апазыцыі.

Само сабой зразумела, што ёсць два бакі ў падрыхтоўцы перамоўнага працэсу. З аднаго боку, пакуль існуе шанец забеспячэння мірнага пераходу ад дыктатуры да дэмакратыі, трэба дбаць, каб гэты шанец адбыўся. Таму што любы іншы пераход ад дыктатуры да дэмакратыі – гэта развал эканомікі, гэта падрыў праўнай атмасфэры, гэта падрыў маральнасці і, што самае жаданае, – гэта падрыў дзяржаўнай незалежнасці, які дазваляе паношыцца ў нас, як кажуць, абсалютна непжаданым міратворцам, у тым ліку міратворцам з Усходу.

У гэтым сэнсе паказальна: у Беларусі ёсць сродкі масавай інфармацыі, якія называюцца незалежнымі, але кантралююцца капіталам некаторых расейскіх прамыслова-фінансавых групавак. Яны вельмі жорстка атакуюць перамоўны працэс і пры гэтым атакуюць незалежніцкую ідэю. Я думаю, тут можна высновы рабіць.

Але, з другога боку, ні ў якім разе нельга паддацца спакусе і трапіць у гэтую пастку, у якую гатовыя былі б трапіць і некаторыя, можа быць, недалёнабачныя людзі сярод нашых замежных калегаў, ня даць легітымизаваць такім чынам дыктатуру Лукашэнкі. Ёсць, і я цешуся, што мы, дзякуючы кааліцыйнай працы, пераканалі нашых партнёраў у рацыі нашых падыходаў, перадумовы, без якіх весці перамовы ні ў якім разе нельга.

Значыць, што пасля Маршу Свабоды Лукашэнкаўцы вымушаныя былі пачаць рабіць выгляд, што яны гатовыя да выканання не-

каторых гэтых перадумаў. Так, напрыклад, яны спачатку пачалі рэпрэсіі супраць арганізатараў і ўдзельнікаў Маршу, а потым іх выпусцілі. Зразумела, нельга лічыць гэта фактам, які паспрыяў паляпшэнню палітычнага клімату ў краіне. Ёсць вядомая гэбрайская паказка пра тое, як чалавек пусціў у дом казу, а потым яе, пасля месца пакутаў, выпусціў і сказаў рабіну, які ён шчаслівы.

Так што гэта ня ёсць паляпшэнне. Мы чакаем перад Стамбулам рэальных крокаў, скіраваных на паляпшэнне палітычнай атмасфэры ў краіне і рэальнага, а не на паперцы, доступу апазыцыйных палітычных сілаў да мас-медыяў. Зрэшты, калі б гэты доступ рэальна адбыўся, я лічу, было б магчыма пачаць адбудоўваць нашу прысутнасць у інфармацыйнай прасторы Беларусі. Але ўсё ідзе да таго, што ня будзе гэтага доступу. Ёсць толькі перадстамбульская дэмагогія рэжыму. Што ж, як кажуць, тым горш для рэжыму ў самым Стамбуле.

Вядучы: — Як вы ставіцеся да тэзы, што Беларусь нібыта, спазнілася са стварэннем нацыянальнай дзяржаўнасці паводле *эўрапейскіх узораў XX ст.*, і што Беларусь спачатку павінна зрабіцца часткай *Эўропы зь ейнымі лібэральнымі каштоўнасцямі*, а нацыянальнае адраджэнне можа быць толькі нейкім дадатковым фактарам? І ў дадатак, наколькі рэальная ў перспэктыве пагроза інкарпарацыі Беларусі ў склад Расейскай Федэрацыі?

З. Пазьняк: — Нацыянальнае адраджэнне, стварэнне нацыянальнай дзяржавы – гэта неабходны этап у станаўленьні нацыі. Пераскочыць праз яго немагчыма. Таму, калі ён быў прыпынены, ці затарможаны, яго трэба будзе прайсці паскоранымі тэмпамі. Гэта, як кажуць, тэрыя працэсаў. А вось такая пастаноўка пытання наконт лібэральных каштоўнасцяў – яна звязаная з тым, што Эўропа прайшла ўжо гэты этап і знаходзіцца на другім этапе.

Вядучы: — Ці ёсць рэальная пагроза інкарпарацыі Беларусі ў склад Расеі?

З. Пазьняк: — Пагроза існуе рэальна. Асабліва яна існуе зараз, калі Расея праводзіць вайну ў Чачні, ідзе генацыд чачэнцаў і, адначасна, адбываецца атака на Беларусь. Дарэчы, гэтыя дзве падзеі заўсёды ўзаемазвязаныя. Як толькі пачынаюцца выбары ў Расеі – пачынаецца вайна ў Чачні, і тут жа пачынаецца інтэграцыя ў Беларусь.

Мы павінны вельмі ўважліва да гэтага адносіцца. І на міжнародным узроўні мы павінны перш за ўсё ставіць пытаньне аб уздзеянні на Расею, аб тым, каб рускі ўрад спыніў адносіны з нелегітымным рэжымам Лукашэнкі, спыніў палітыку інкарпарацыі. Вось галоўная тэза, таму што, ў асноўным, наш лёс залежыць ад развіцця гэтай палітыкі – усходняй. Аб гэтым нават Лукашэнка сказаў у інтэрвію *Frankfurter Allgemeine*, што ўсё залежыць ад Расеі, уся яго палітыка, уся яго падтрымка. І гэта мы павінны ўлічваць.

Хачу ў дадатак сказаць, што зараз Беларусь ужо ня тая, якой была тры-чатыры гады назад. Калі ў Беларусь увядуць расейскія

войскі, калі пачнецца рэальная інкарпарацыя Беларусі, мы будзем змагацца усімі сродкамі, у тым ліку зброянымі. Гэта будзе вайна. І ў нас ёсць сілы змагацца за сваё жыццё, за сваю незалежнасць.

В. Вячорка: — Пагроза незалежнасці Беларусі з боку канкрэтнай дзяржавы, з боку Расеі, ўсведамляецца вельмі вялікай часткай нашых людзей. Памятаеце апытаньне лябараторыі Новака, якое ўтрымлівала пытаньне – ці існуе пагроза незалежнасці Беларусі? Памойму, пад 50% апытаных уважалі, што такая пагроза ёсць. Зь іх абсалютная большыня сьцьвярджала, што гэтая пагроза сыходзіць з боку Расеі. Вельмі важна, што гэты чыннік стаў фактарам нашай грамадзкай сьведомасці. І адсюль вынікае страх Лукашэнкі праводзіць якія б там ні было рэфэрэндумы ці любыя, нават псеўдадэмакратычныя захавы вакол інтэграцыі. Таму ён цяпер абмяжоўваецца так званымі народнымі абмеркаваньнямі на прадпрыемствах, якія заканчваюцца ганебна для арганізатараў такіх абмеркаваньняў. У нас у Фронце мноства сьведчаньняў, як пачынаюць абмеркаваньне на якім-небудзь заводзе. Два чалавекі – дырэктар, намеснік дырэктара — за далейшыя інтэграцыйныя крокі, чалавек 10-15 — супраць, а большыня змрочна маўчыць. Што ў нашай сытуацыі ўсеагульнай запалоханасці азначае адно: людзі ня хочуць далучацца да краіны, якая вечна ваюе, якая непрадказальная.

Лічу, што пагроза з Усходу для нашай незалежнасці ў агляднай будучыні будзе існаваць пастаянна. Нам трэба выпрацоўваць *modus vivendi* – як з гэтай пагрозай жыць, як захоўваць, зьберагаць нашу незалежнасць. Пры гэтым – выкарыстоўваць наша геаграфічнае стратэгічнае становішча як аргумент, што любая зьмена пастаўцаў геапалітычнай архітэктуры на эўрапейскім кантынэнце будзе азначаць разбурэнне стабільнасці, зважаць на тое, што ў самой Расеі ў сілу яе палітыка-эканамічнай сыстэмы існуюць нутраныя канфлікты, свары, супярэчнасці, якія трэба было б умела выкарыстоўваць, каб не дапусьціць інкарпарацыі Беларусі ў Расею.

І самае важнае – мацаваць папулярнасць нацыянальнай ідэі і падкрэсьліваць, што нацыянальная ідэя і ідэя нацыянальнай дзяржаўнасці ў нашых варунках – гэта ёсць тая ж самая эўрапейская дэмакратычная ідэя. Дзякуй Богу, у нас існуе шкала адназначная: калі ты за незалежнасць, ты за вяртаньне Беларусі ў заходнюю цывілізацыйную прастору, калі супраць – ты выбіраеш іншы шлях, эўразыйскі, ці нейкі яшчэ.

Я збіраюся гаварыць пра ролю незалежнай Беларусі ў захаванні стабільнасці на ўсім эўрапейскім кантынэнце ў Стамбуле.

Вядучы: — Калі б нашая размова адбывалася публічна, перад тэлекамерамі, ці паціснулі б вы адзін аднаму рукі?

З. Пазьняк: — Дзіўнае пытаньне, мы ж культурныя людзі. Хіба можна такое пытаньне задаваць? Канечне.

В. Вячорка: — Я дадам, што мы ня толькі культурныя людзі, але й ня ворагі...

Генацыя для сьцьвярджэння нацыянальнай годнасці

У чачэнцаў і ў косаўцаў ёсць шмат агульнага. І тыя, і другія - няскораныя горцы, якія імкнуцца да незалежнасці, падпарадкаваныя векавым традыцыям клянавай ляльнасці. І косаўскія албанцы, і чачэнцы пераважна мусульмане, і жывуць яны ў краінах, дзе пераважная большасць насельніцтва - праваслаўныя хрысціяне. І тыя, і другія атручваюць жыццё ўрадам сваіх дзяржаў і вядуць адчайную барацьбу за незалежнасць. Акрамя таго, і косаўскія албанцаў, і чачэнцаў абвінавачваюць у здзяйсненні тэрактаў і разгортванні злчыннай дзейнасці па-за межамі родных мясцінаў, хай гэта ў Расеі або Заходняй Эўропе. І той, і другі народ стаўся ахвярай імкнення цэнтральных уладаў дасягнуць іх пакорлівасці.

Але падабенства на гэтым і завяршаецца. Калі косаўскім албанцам удалося заклікаць НАТО пазбавіць іх ад жахаў, што рабіў сэрбскі рэжым Мілошэвіча, то чачэнцы мусяць бараніцца самі. НАТО і ўсё заходні сьвет заламаваюць рукі, выказваючы абурэнне з нагоды праліцця крыві ў Чачні і сьцьвярджаюць, што больш нічога зрабіць нельга. Заходнім палітыкам не па душы тактыка Расеі, аднак, яны пагаджаюцца, ва ўсялякім

разе публічна, што размова ідзе пра апэрацыю па барацьбе з тэрарызмам....

Безумоўна, аргументы расейскага боку, што апраўдваюць цяперашнюю вайну неабходнасьцю весці барацьбу з пагрозай тэрарызму, маюць пад сабой пэўную глебу. Так, чачэнскія баевікі на чале з Шамілем Басаевым сапраўды ўварваліся ў суседні Дагестан. Але што тычыцца тэрактаў, здзейсненых у Маскве і іншых расейскіх гарадах, то прыналежнасць да іх чачэнцаў застаецца пад пытаннем. Ва ўсялякім разе расейскі ўрад дагэтуль не апублікаваў ніякіх бясспрэчных доказаў на гэты конт, а цяперашняя ягоная тактыка хутчэй вядзе не да вырашэння, а да распальвання праблемы тэрарызму...

Адзінкі ў Расеі насмельваюцца сёння казаць пра неабходнасьць прытрымлівацца ў вырашэнні чачэнскай праблемы прынцыпаў гуманізму. І гэтае ёсць адлюстраваннем трагічнага маральнага ўпадку ў грамадстве і ўрадзе краіны.

Карумпаваны камунізм саступіў месца наскрозь карумпаванаму капіталізму. Барыс Ельцын разваліў Савецкі Саюз у імя расейскай нацыянальнай ідэі. Ён віртуозна выкары-

стаў адмоўнае стаўленне простых расейцаў да савецкай імперыі. Аднак пасля распаду СССР для іх пачаліся суцэльныя прыніжэнні. Яны мусяць выпрошваць крэдыты ў Міжнароднага валютнага фонду, а тым часам закляты вораг НАТО пачаў прымаць у свае шэрагі былых васалаў Масквы ў Цэнтральнай Эўропе.

Вайна ў Чачне менавіта таму і карыстаецца такой папулярнасьцю, што яе можна паказаць як перамогу, што нібыта паднімае нацыянальную годнасць расейцаў, хаця фармальна чачэнцы таксама зьяўляюцца грамадзянамі Расейскай Фэдэрацыі. І таму што гэтая вайна карыстаецца папулярнасьцю, ні ў Ельцына, ні ў Пуціна няма падставаў імкнуцца да ўрэгулявання сытуацыі. Менавіта таму і Запад ня мае магчымасці істотна паўплываць на сытуацыю ў Чачні. Што ж тычыцца Расеі, то яе здольнасць пагражаць астатняму сьвету ўжо ня тая, што была раней, безадносна ад валодання ядзернай зброяй. Аднак яе здольнасць пагражаць уласным грамадзянам засталася бязь зьменаў.

Паводле Financial Times.

Кроніка вайны

Расейскія фэдэральныя войскі пашыраюць зоны свайго кантролю, блякуюць і ліквідуюць скапленні чачэнскіх узброеных сіл на асобных напрамках. Артылерыя і авіяцыя Аб'яднанай групоўкі войск паразіла базы і скаплення чачэнцаў у раёнах і населеных пунктах Грозны, Прыгараднае, Петрапаўлаўская, Акцябрскае, Шоўда, Беларэчка, Харачой, Алхой-Мок, Аргун, Гехі, Алхан-Юрт, Стары Ачхой, Аллерой, а таксама знішчылі завод па вырабу ўзбраеньня ў ваколіцах Грознага. Пра гэтае 21

лістапада паведамлі ІТАР-ТАСС у прэс-цэнтры Аб'яднанай групоўкі фэдэральных сілаў на Паўночным Каўказе. Паведамляецца таксама пра поўную ліквідацыю штабу чачэнскага супраціўлення ў ваколіцах Гікалаўскага, разбураны дзве знітныя ўстаноўкі і калёна аўтамабіляў каля Ўрус-Мартану.

«Ніякіх паўзаў» у правядзеньні антытэрарыстычнай апэрацыі ў Чачні ня будзе, — заявіў кіраўнік расейскага ўраду Ўладзімер Пуцін у інтэрвію праграме «Время» (Грамад-

зкае расейскае тэлебачаньне). «Мы будзем дзейнічаць так, як дзейнічалі дагэтуль, будзем імкнуцца да таго, каб на ўсёй тэрыторыі Расейскай Фэдэрацыі, адной са складаных частак якой зьяўляецца Чачэнская Рэспубліка, былі знішчаныя усе базы тэрарыстаў, былі ліквідаваныя ўсялякія ўмовы дзеля таго, каб яны здолелі там адрадіцца калі-небудзь і дзе-небудзь», — падкрэсьліў прэм'ер-міністар РФ.

Чачня: ахвяры сярод мірнага насельніцтва

Група прадстаўнікоў Хьюман Райтс Вотч у Ингушэці ажыццяўляе збор інфармацыі пра пацярпелых сярод мірнага насельніцтва ў цэнтральных і заходніх раёнах Чачні. Паводле шматлікіх сьведчаньняў, на пачатку кастрычніка расейскія сілы нанеслі авіяўдары і падверглі бамбаванню жылыя кварталы ў Урус-Мартане і Новым Шароі. Хьюман Райтс Вотч ня здолела высвятліць дакладныя дадзеныя грамадзянскіх ахвяраў. Відавочна, аднак, што былі забітыя і параненыя дзесяткі мірных жыхароў. Сьведкі прызнаюць наяўнасць баевікоў у Урус-Мартане, аднак невядома, ці сапраўды расейскае камандаваньне было ўпэўненае ў неабходнасьці нанясеньня ўдараў па Новым Шароі з вайскавай неабходнасьці. Пяць перамешчаных асобаў-чачэнцаў з райцэнтру Урус-Мартан, што месціцца прыкладна ў 20 км на поўдзень ад Грознага, сьцьвярджалі, што авіяцыйныя і ракетныя ўдары нанесліся па гэтым населеным пункце на пачатку кастрычніка. Раней Хьюман Райтс Вотч паведамляла пра гібель 27 чалавек зь ліку грамадзянскага насельніцтва Урус-Мартану 3 кастрычніка пасля авіяналёту 10 расейскіх самалётаў. Паводле словаў 46-гадовага Апіі Закаева, з таго часу расейскія сілы штодзённа каля 3.00, 11.00 і 13.00 гадзінаў наносілі авіяцыйныя і ракетныя ўдары па розным кварталам райцэнтру. У інтэрвію пры пераходзе

чачэна-інгушскай мяжы 50-гадовая Зура заявіла, што артылерыя абстрэльвала Урус-Мартан 2 лістапада і пры пападаньні расейскіх ракет «зямля-паветра» загінулі тры чалавекі, у тым ліку дзве маладыя жанчыны і пажылы мужчына. Відавочцы сьцьвярджаюць, што баевікі знаходзіліся ва ўсходняй частцы Урус-Мартану, аднак, паводле іх словаў, у зоне ўдараў расейскіх сілаў знаходзіліся і скапленні баевікоў, і часткі населенага пункту, дзе было мірнае насельніцтва.

Некалькі вуліц пацярпелі асабліва моцна, у тым ліку вуліцы Асламбека Шарыпава, Первамайская, Больнічная, Чэрняхова, Дастаеўскага і Трудавая. Гэтыя 6 вуліц знаходзяцца ў жылых кварталах прыкладна ў 3 км на паўднёвы-ўсход ад цэнтру Урус-Мартану. «На некаторых вуліцах былі вялізныя варонкі ад снарадаў і ракет», - прыгадвае 46-гадовы Апіі Закаеў. Паводле словаў Лейлы Закаевай, на вуліцах ляжалі трупы, і яе сваякі «шукалі астанкі на дрэвах і на дахах суседніх дамоў». Іншы відавочца распавядаў, што вуліцы Леніна і Цітова, абедзве - ў цэнтры, былі «цалкам разбураныя».

Снарад выбухнуў побач з домам Лейлы Закаевай на вул. Асламбека Шарыпава каля 23.00. Л.Закаева зь дзецьмі пасьпяшыла схавацца ў падвале, але яе муж, 50-гадовы Ібрагім Умалатаў, быў забіты простым папа-

даньнем снараду ў некалькіх метрах ад укрыцця. Л.Закаева атрымала асколкавае раненне левай ягадзіцы і верхняй часткі левага сьцягна: выбухам былі разбураныя таксама два суседнія дамы, што належалі Саідаліму Ўмалатаву і ягонаму брату. С. Умалатаву выбуховай хваляй адарвала левую руку.

35-гадовая жанчына з Урус-Мартану паведамляла, што чачэнскія баевікі знаходзяцца ў розных частках райцэнтру, у тым ліку зрабілі апорныя пункты на птушкафабрыцы і былым дзіцячым садочку. Хаця частка удараў сапраўды былі нанесеныя расейскімі сіламі па пазыцыях праціўніка, але пры гэтым пацярпела мірнае насельніцтва па ўсёй тэрыторыі населенага пункту.

Паводле сьведчаньняў трох відавочцаў, расейскі абстрэл Новага Шарою пачаўся 23 кастрычніка: па меншай меры 10 чалавек загінулі і яшчэ 10 атрымалі раны. У мірны час насельніцтва гэтай вёсачкі, што знаходзіцца ў 28 км ад Грознага, складала каля 300 чалавек; напрыканцы кастрычніку лік жыхароў павялічыўся яшчэ на некалькі соцён. Відавочцы сьцьвярджаюць, што ў Новым Шароі з пачатку баявых дзеяньняў не было баевікоў, і там з гэтай нагоды хаваліся мірныя ўцекачы з суседніх мясцовасьцяў.

працяг на стар. 8

Прырода канфлікту

Калі мы кажам пра Беларусь - незалежную дэмакратычную прававую ва ўмовах таталітарнай формы дзяржавы - узьнікае разуменьне неабходнасьці дзейнасьці на дзяржаўным прававым полі руху і партыяў, задачы якіх адрозніваюцца па прыродзе рознасьці сваіх функцыяў.

1. Функцыі й задачы руху й партыі.

1.1. Рух

Функцыі на дзяржаўным прававым полі: непасрэдная зваротная сувязь як пачатак працэсу дэмакратызацыі дзяржавы праз масавыя акцыі пратэсту: мітынгі, дэманстрацыі, шэсьці, страйкі й іншыя. Для паспяховай рэалізацыі функцыі Фронту на рэжымным полі таталітарнай дзяржавы дастаткова ўдзелу ў акцыях Фронту 20 адсоткаў грамадзянаў.

(Рух як бульдозер для расчысткі прававога поля ад таталітарных надалбаў.)

Задачи:

- нацыянальнае адзінства;
- незалежнасьць;
- свабодныя празрыстыя выбары.

1.2. Партыя.

Функцыі на дзяржаўным прававым полі: удзел у выбарах як сьстэме ўскоснай зваротнай сувязі, калі ёсьць магчымасьць правядзеньня свабодных празрыстых выбараў.

Задачи:

- генэраваньне перадвыбарчай праграмы палітычнага, эканамічнага, сацыяльнага, культурнага рэфармаваньня дзяржавы;
- атрыманьне інструмэнту ўлады (права ўсталёўваць нормы права) праз свабодныя празрыстыя выбары пад праграму рэфармаваньня;
- правядзеньне рэформаў з дапамогаю інструмэнту ўлады.

(Партыя яе асфальтапракладчыкі на расчышчаным прававым полі. На выбарах высвятляецца (грамадзяне вырашаюць), у які бок класьці дарогу.)

Зь гісторыі рухаў.

Рухі ўзьніклі дзеля ажыцьцяўленьня функцыі непасрэднай зваротнай сувязі і ў

- нацыянальным адзінстве
- дамагаліся незалежнасьці
- і свабодных празрыстых выбараў.

З пачаткам функцыянаваньня зваротнай сувязі праз свабодныя празрыстыя выбары рухі зьніклі ці рэфармаваліся ў партыі ці іншыя грамадзкія арганізацыі.

2. Варыянты структурнай самаарганізацыі БНФ і Партыі БНФ

2.1. Ёсьць адзіны Фронт, партыяў няма, адсутнічае якая-небудзь структурызация грамадзянскай супольнасьці

Усе ўдзельнічаюць у расчыстцы дзяржаўнага прававога поля.

Потым ствараюцца партыі. Людзі разыходзяцца па партыях у залежнасьці ад уласнага ўяўленьня, куды трэба весці дарогу. (Бывае, што ў адзін бок. Партыі адрозніваюцца толькі тым, як гэтую дарогу класьці.)

Грамадзяне выбіраюць накірунак дарогі ці спосаб яе пракладкі, перадаючы інструмэнт улады на полі ІДР (інстытуцыяў дзяржаўнага рэгуляваньня) той ці іншай партыі.

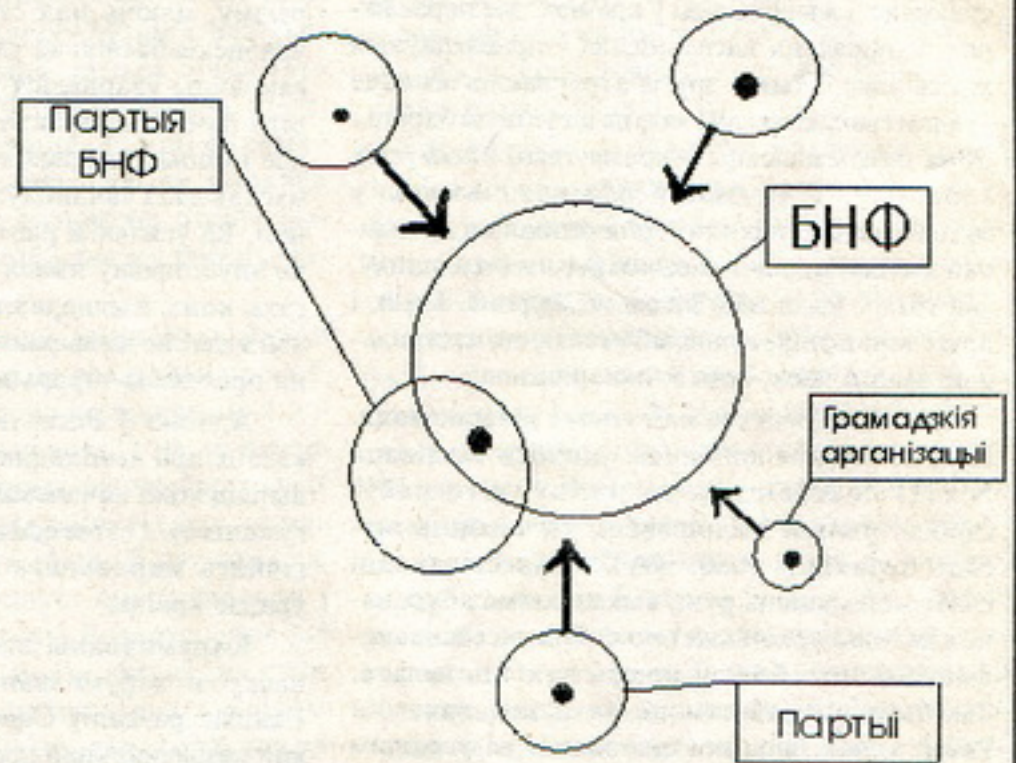
2.2. Ёсьць Фронт і Партыя БНФ з адзіным кіраўніцтвам, ёсьць іншыя партыі і грамадзкія арганізацыі

Фронт адзіны з Партыяй БНФ як страхавачнай арганізацыяй дзеля ўдзелу ў выбарах. Уваходжаньне прадстаўнікоў Партыі БНФ у структуры дзяржаўнага рэгуляваньня ўскладае адказнасьць за дзейнасьць гэтых структураў як на сяброў партыі, так і на сяброў Фронту.

Аб'яднаньне ў Фронце іншых партыяў і грамадзкіх арганізацыяў праблематычна, таму што яны вымушаныя ўскосна працаваць на сваіх патэнцыйных канкурэнтаў на выбарах.

Цяжка ўявіць, што партыі наагул будуць дапушчаныя да сумес-

най працы ў рамках такой дзвюхгаловай (ці дакладней, двухтулаўнай) арганізацыі. У такой структуры цалкам не рэалізуюцца ні функцыі Фронту, ні функцыі партыі.

2.3 Функцыі Фронту й партыі дакладна акрэсьленыя, падзеленыя (не расколатыя) і аформленыя структурна

Ва ўмовах адсутнасьці функцыянаваньня выбараў як ускоснай зваротнай сувязі перавага ў формах дзейнасьці надаецца Фронту.

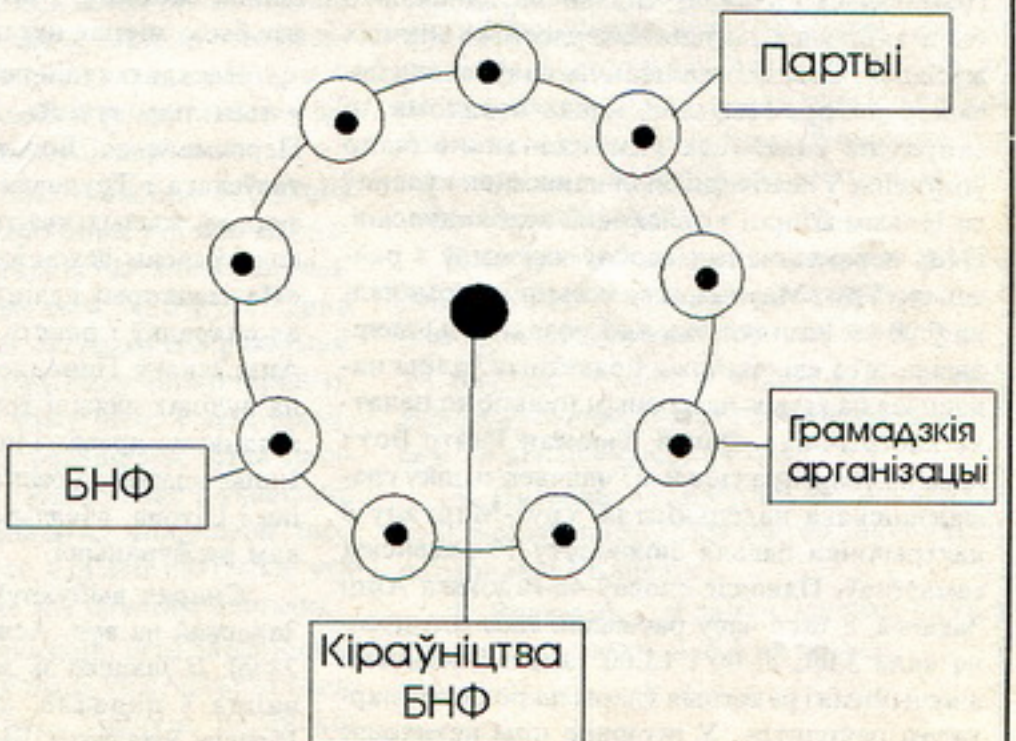
Партыі могуць:

- захоўваючы сваю арганізацыйную самастойнасьць структурна ўваходзіць і ў Фронт дзеля ажыцьцяўленьня непасрэднай зваротнай сувязі ў рамках акцыяў Фронту, каб дамагчыся разам свабодных празрыстых выбараў;
- генэраваць свае праграмы й чакаць магчымасьці правядзеньня свабодных выбараў (тут ня маецца на ўвазе лягерная імітацыя выбараў);
- удзельнічаць у імітацыі перамоваў з прадстаўнікамі рэжыму, пакуль не пачнуцца масавыя акцыі пратэсту.

Каардынацыя дзейнасьці Фронту ажыцьцяўляецца структурай, якая:

- складаецца з прадстаўнікоў арганізацыяў прапарцыйна колькасьці сяброў;
- складаецца з роўнага прадстаўніцтва розных арганізацыяў;
- абіраецца на агульным зьездзе прадстаўнікоў розных арганізацыяў.

Кіраўніком Фронту ня можа быць ні адзін з кіраўнікоў партыяў. Ён (старшыня) мусіць адмовіцца ад удзелу ў прэзыдэнцкіх ці парламэнцкіх выбарах. Нацыянальны лідэр не абавязкова павінен успрымацца як палітычны лідэр. Такім чынам, здымалася б канкурэцыя ў Фронце на этапе вырашэньня фронтаўскіх задачаў.

3. Ситуацыя, якая склалася ў Фронце (Партыі БНФ)

З аднаго боку:

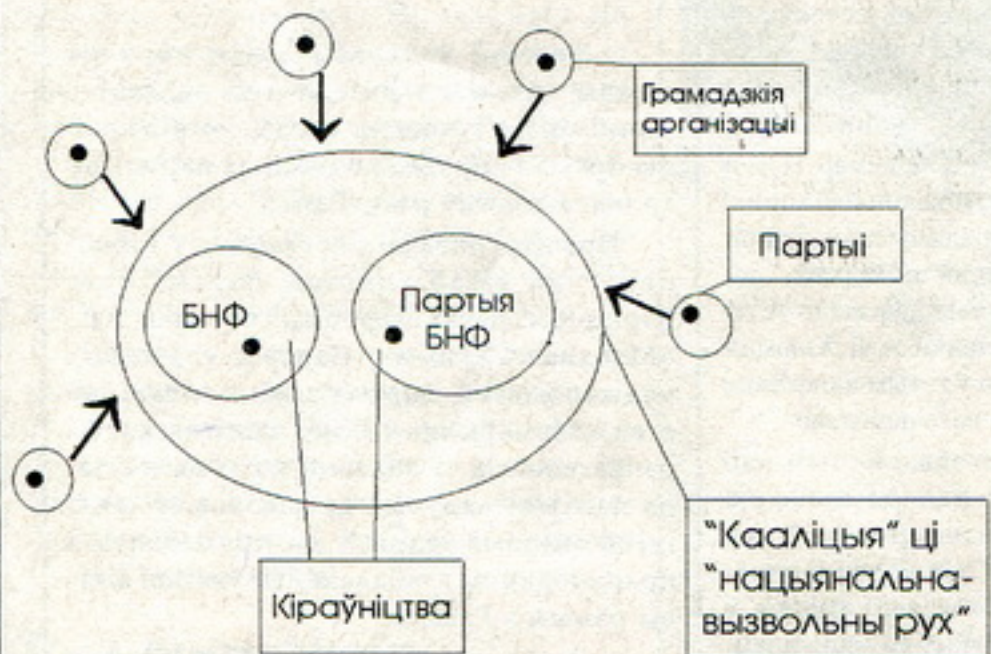
У посттаталітарнай дзяржаве з ухілам да дыктатуры (як і ў таталітарнай дзяржаве) ёсць заканамерная патрэба ў Фронце з функцыяй непасрэднай зваротнай сувязі. Пад гэтую функцыю, а таксама пад вышэйзгаданыя задачы, людзі й арганізацыі ў Фронце й аб'ядноўваюцца.

Сённяшні Фронт з змяшанымі функцыямі руху й партыі зьяўляецца такою патрэбу (запоўніць акрэсленую функцыянальную нішу на рэжымным полі посттаталітарнай дзяржавы) ня ў стане праз канкурэнтную прыроду Партыі БНФ. У такім стане ў Фронце блякуюцца як функцыі руху, так і функцыі партыі.

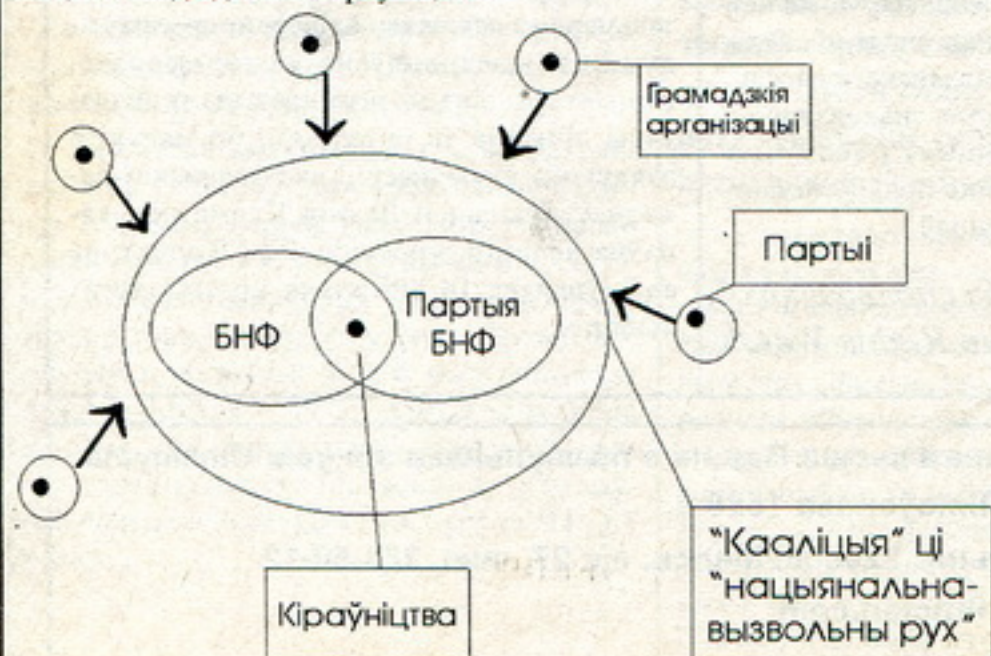
Неразумнае функцыянальнае прызначэння руху й партыі ў на рэжымным полі таталітарнай або прававым полі посттаталітарнай ці дэмакратычнай дзяржавы вядзе не да падзелу акрэсленых функцыяў структурна праз самастойныя арганізацыі й іхнае мэтавае супрацоўніцтва, а да канфлікту (расколу) на ўзроўні асобаў (эфект замкнёнай прасторы). Маўляў: «ты - «за» ці «супраць» Пазыняк?» — і тады ўжо да Беларусі нікому няма справы.

Напачатку прапанаваны 3. Пазыняком «раскол» БНФ (руху) і Партыі БНФ быццам як бы станоўчы момант: дзеліць структурна арганізацыі з рознымі функцыямі. Але правядзеньне асобнага з'езду Партыі БНФ у парушэнне партыйнага статуту фактычна вяло да адхілення фронтаўскага актыву ад удзелу ў выбарах праз партыйныя структуры. Так была закладзеная глеба для новага вітку канфлікту.

Непрымальнасць такога варыянту рэфармавання Фронту й Партыі БНФ была відавочнай. Каб згладзіць яе, 3. Пазыняк робіць шэраг «канструктыўных» прапановаў. І першай зь іх была прапанова стварэння асобнай ад іншых арганізацыяў «кааліцыі» Фронту й Партыі БНФ з ухілам на «нацыянальна-вызвольны рух». Аднак прапанаваная мадэль не здымала прыроды канфлікту ў Фронце, бо іншыя арганізацыі ўсё роўна не дапускаліся на функцыянальнае поле «кааліцыі», і толькі часткова выводзіла з-пад адказнасці тых фронтаўцаў, якія не жадалі б яе дзяліць з Партыяй БНФ за вынікі карыстання ёю інструментам улады ў выпадку пераходу яе прадстаўнікоў на прававое поле інстытуцыяў дзяржаўнага рэгулявання.

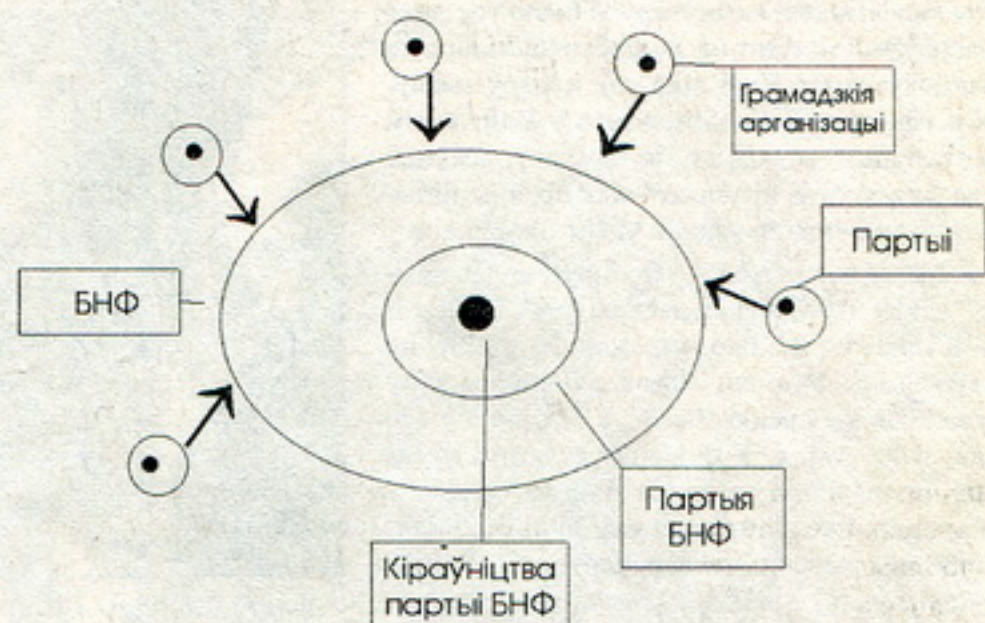

Непрымальнасць такога варыянту праз захаванне ягонага канфліктнай прыроды, а таксама праз відавочныя парушэнні дзейнага статуту Фронту й Партыі БНФ пры ягонага рэалізацыі выклікалі прапанову яшчэ больш непрымальную. Цяпер прапануецца стварыць «кааліцыю» пад адзіным кіраўніцтвам.

Па сутнасці, гэта быў пачатковы варыянт. Адрозніваўся ён толькі тым, што структура Партыі БНФ рабілася ўжо не страхавачнай (на выпадак удзелу ў выбарах), а дзейнай, прычым дамінуючай і вызначальнай у дзейнасці «кааліцыі».

Але далей - болей. 3. Пазыняк прапануе зрабіць Партыю БНФ цэнтральнай жорстка кіраванай структурай. Але пры гэтым выказваецца жаданне пакінуць Фронт (рух) як абслугоўваючую функцыянальную структуру Партыі БНФ. Так бы мовіць, новыя «прыводныя ремні партыі», ці аморфна структураванае «сацыяльнае апірышча» Партыі БНФ. Пры гэтым прапануецца жорстка цэнтралізавана адсочваць, каб з узроўню «абслугі» (гэта значыць, з Фронту) выпадкова не адбылося прасочванне «непажаданых» асобаў на ўзровень партыі («эліты»). Такім чынам, прапаноўвалася ўкінуць яшчэ адну партыю-шайбу на рэжымнае поле таталітарнай дзяржавы, на якім ніводная партыя ня ў стане рэалізаваць зараз сваёй непасрэднай функцыі.

Адмоўнае ў варыянтах змешвання ў адной «кааліцыі» арганізацыяў з рознымі функцыямі на дзяржаўным прававым полі бачыцца ў наступным:

- канкурэнтная прырода такой арганізацыі, якая абавязкова праявіцца на свабодных выбарах, не дапускае ўдзелу ў Фронце іншых арганізацыяў, якія прымаюць вышэйакрэсленыя задачы як праграму-мінімум у сваёй дзейнасці;
- па-ранейшаму ёсць жаданне скарыстацца (у тым ліку й праз назву «Партыі БНФ») даверам людзей, якія прыйшлі ў Фронт дзеля абароны незалежнасці Беларусі, расчысткі дзяржаўнага прававога поля й правядзення свабодных выбараў, але не хацелі б браць на сябе адказнасць за функцыянаванне арганізацыйнай структуры - Фронту ці Партыі БНФ - у інстытуцыях дзяржаўнага рэгулявання;
- ёсць жаданне ўскласці вышэйакрэсленую адказнасць на людзей, якія не хацелі б яе браць;
- адсоўваюцца ад палітычнай дзейнасці (як сферы самаарганізацыі нацыі ў дзяржаве) тыя людзі, якія хацелі б і маглі праводзіць у дзяржаве рэформы і здольныя браць на сябе адказнасць за іх правядзеньне, паколькі такая дзейнасць, у рэшце рэшт, магчымая толькі праз палітычную партыю;
- парушаюцца статутныя нормы нутранага прававога поля Фронту й Партыі БНФ.

З другога боку:

Калі адчулася небяспека адчужэння ад магчымай у будучым дзейнасці ў структурах дзяржаўнага рэгулявання, ад правядзення рэформаў, узняўся безвыніковы і неаргументаваны лямант аб адзінстве Фронту й Партыі БНФ. Маўляў, гэта ў нас такая традыцыя. (Трэба сказаць - ня новая: «Говорим «Ленин» - подразумеваем «партия», говорим «партия» - подразумеваем «Ленин».) Хоць за тры гады з моманту, калі прыйшло разуменьне неабходнасці падзелу функцыяў Фронту й Партыі БНФ у розных структураваных арганізацыях, само жыццё, і асабліва падзеі апошняга часу пацьвердзілі слушнасць такога варыянту самаарганізацыі. Толькі цяпер гэта ўжо не падзел функцыяў розных арганізацыяў з адзінымі мэтамі, а раскол па жывых людзях, па іхных пачуццях і маргах.

Зьміцер Абразоў,
Старшыня Вілейскай гарадзкой рады
БНФ «Адраджэнне»

працяг будзе

Бяляцкага судзяць у аўторак

23 лістапада адбудзецца суд над намеснікам старшыні Беларускага Народнага Фронту, кіраўніком праваабарончага цэнтру "Вясна-96" Алесем Бяляцкім па абвінавачанні ў арганізацыі 17 кастрычніка разгананай ўладамі акцыі "Марш Свабоды".

18 лістапада Алесь Бяляцкі прыйшоў у Цэнтральны РАУС па кампутар, канфіскаваны міліцыяй ў часе вобыску 4 кастрычніка ў офісе праваабарончага цэнтру "Вясна-96". Нагадаем, што ператрус тады праводзіўся без санкцыі пракурору. Афіцыйным тлумачэннем канфіскацыі кампутару ж было тое, што цэнтр у той момант ня здолеў прадставіць на яго дакумэнты. Калі кіраўнік цэнтру з'явіўся зь неабходнымі дакумэнтамі ў міліцэйскім пастарунку, то адразу ж быў затрыманы. Аказалася, што праваахоўныя органы нібыта ўжо месяц расшуквалі Алеся Бяляцкага.

3 Цэнтральнага РАУС кіраўніка "Вясны-96" адвезлі ў Савецкі, дзе пратрымалі да 12-ці гадзінаў ночы, а потым адвезлі ў СІЗО на Акрэсыціна. Раніцай Алеся Бяляцкага зноў прывезлі ў Савецкі РАУС, а адтуль – у суд Савецкага раёну. У будынку суда яго нечакана вызвалілі, а судзьдзя Людміла Севасьцьян перанесла працэс на 23 лістапада. Кіраўнік праваабарончага цэнтру ўпэўнены, што яго вызвалілі толькі таму, што ў справу ўмяшалася амабасада ЗША ў Беларусі.

Марш Свабоды 17 кастрычніка

Вайна Ахвяры сярог мірнага насельніцтва

пачатак на стар. 5

«Ніхто ня думаў, што па Новым Шарой будучь страляць, бо ў нас там ніколі не было баевікоў», - казала 36-гадовая Залман Ачыева. Аднак 23 кастрычніка ўвесь Новы Шарой падвергся артылерыйскаму абстрэлу з боку расейскіх сіл. Адзін са снарадаў трапіў проста ў дом Ісаевых; загінулі чацьвёра, у тым ліку супругі Ісаевы і дзьве іх непаўнагодныя дачкі. Муж З. Ачыевай, 36-гадовы Вахід, быў цяжка паранены каля вясковай мячэці. Ён згубіў абодва ступакі і правае вока, атрымаў шматлікія пераломы правай галёнкі. Сям'я Ачыевых адседжвалася ў падвале ў Новым Шарой да 29 кастрычніка, калі перапынак у абстрэлах дазволіў ім сысць у накірунку мяжы з Інгушэціяй.

Інтэрвію з супругамі Ачыевымі праводзілася ў Рэспубліканскай бальніцы Інгушэціі. 28-гадовая Сацыта Абдулаева распавяла прадстаўнікам Хьюман Райтс Вотч, што яна ўцякла ў Новы Шарой з вёскі Самашкі 28 кастрычніка, як дзесяткі іншых жыхароў гэтай вёскі. У гэты дзень па Новым Шарой быў нанесены моцны артылерыйскі удар; загінулі 10-гадовая дзяўчынка і жанчына. Паводле словаў С. Абдулаевай, яны загінулі пасля пяці найпростых пападаньняў снарадаў у падземнае зернаасховішча, дзе тыя хаваліся. Яшчэ адзін, 20-гадовы Рустам, быў забіты праз некалькі гадзінаў, калі снарад трапіў у мячэць. «Шмат бежанцаў з Самашак і іншых вёсак хаваліся ў падвалах, -

казала С. Абдулаева. - І яны не разыкуюць выйсці з укрыцця». За часам аднаго з папярэдніх абстрэлаў вёскі Самашкі С. Абдулаева атрымала асколкавыя раненні сьпіны і нагі.

Расейскі прэм'ер-міністр Уладзімер Пуцін заявіў: «Усё, што тычыцца бамбаваньняў мірнага насельніцтва, зьяўляецца зламыванай прапагандай тэрарыстаў». «Гэта проста хлусня, - заявіла Холі Картнер, выканаўчы дырэктар Адзяленьня Эўропы і Цэнтральнай Азіі Хьюман Райтс Вотч. - Відавочна, што ў гэтым канфлікце ёсць страты з боку мірнага насельніцтва».

Хьюман Райтс Вотч настойвае на тым, каб расейскае камандваньне паведамляла па радыё ці раскідвала ўлёткі з інфармацыяй пра перапынкі ў бамбаваньні. Гэта магло б дапамагчы грамадзянскім асобам, якія трапілі ў зону ваенных дзеяньняў, сваечасова эвакуавацца. Таксама расейскі бок ня мусіць перашкаджаць свабодзе перамяшчэння параненых грамадзянскіх асобаў, якія імкнуцца перайсці мяжу з Інгушэціяй. Бякаваньне доступу на бясспечную тэрыторыю, што знаходзіцца па-за межамі канфлікту, зьяўляецца парушэннем узятых на сябе Расеяй міжнародных абавязальстваў па абароне грамадзянскага насельніцтва. Гэтыя абавязальства знаходзяцца ў тэкстах Жэнеўскіх канвенцыяў і асноўных дакумэнтах ААН па абароне правоў бежанцаў і вымушаных перасяленцаў.

Паводле справаздачаў
Human Rights Watch

Україна Візы для расейцаў

Увесьці ў аднабаковым парадку візавы рэжым з Расеяй з-за падзеяў у Чачні патрабуюць ад прэзыдэнта Украіны правыя і правацэнтрэцкія партыі заходняга рэгіёну рэспублікі.

Пра гэта паведаміла крыніца ў Тэрнопальскай штаб-кватэры партыі Руху Юрыя Касьценкі. Рэформы і парадак, Рух, «Маладая Украіна», Кангрэс украінскіх нацыяналістаў, партыя зялёных, таварыства «Мэмарыял» і Саюз палітвязьняў і рэпрэсаваных, а таксама яшчэ зь паўтара дзесяткі вядучых арганізацыяў сталі ініцыятарамі звароту да прэзыдэнта з прапановай-патрабаваннем увесці візавы рэжым з Расеяй.

Зараз ідзе збор подпісаў пад гэтым зваротам ва ўсіх астатніх 7 абласьцях заходняга рэгіёну. У звароце сказана, што аднабаковы візавы рэжым паставіць заслону перад транспартроўкай у Украіну зброі, наркотыў, нелегальных імігрантаў, засьцеражэ дзяржаву ад пераносу тэрарыстычных дзеяньняў на яе тэрыторыю. Ініцыятары лічаць, што прэзыдэнт абавязаны лічыцца зь іх думкай, бо менавіта дзякуючы актыўнасьці выбаршчыкаў заходніх абласьцей Леанід Кучма пераканаўча перамог з розьніцай у 20 адсот. на адбыўшыхся 14 лістапада прэзыдэнцкіх выбарах.

Навіны

БЕЛАРУСКАЯ ГРАМАДЗКАЯ ФОРУМ "АДРАДЖЭНЬНЕ"

№ 14, лістапад 1999 г., наклап 299 асобнікаў
Распаўсюджваецца бясплатна на правах
ун

vytoki.net

У нумары скарыстаная выява Пагоні з тытульнага аркуша Статута Вялікага Княства Літоўскага 1588 г.

Аграс для паставаньня: 220006, Менск, а/с 27, тэл. 284-50-12

E-mail: bpf_news@politician.com

в.а. рэдактара Віктар Івашкевіч